

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองขวาง

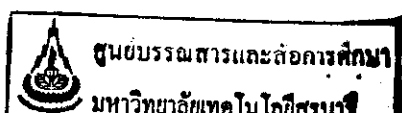
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล)

.....
(อาจารย์พงศัมิตร โปธิ์กลาง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่.....เดือน 8 ค.ศ. 2545 พ.ศ.....

บทคัดย่อ

นายฉัชชาพง ทองศิริ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล และอาจารย์พงศ์มิตร โพธิ์กลาง , 55 หน้า

วัตถุประสงค์การประเมินโครงการของหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีประชากรทั้งหมด 401 คน ชาย 202 คน หญิง 199 คน เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของโครงการ การดำเนินงาน การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ การปรับปรุงโครงการ และการให้ได้รับทุนอย่างเพียงพอ โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้คือ วัตถุประสงค์ข้อมูล ศึกษาแหล่งข้อมูลแบ่งประเภทข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และเอกสารมือสองของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง วิธีการเก็บข้อมูลได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน จัดประชุมระดับตำบลโดยกลุ่มบัณฑิตอาสา จำนวนของกลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาได้นำมาจากประชากรจำนวน 91 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วนเพื่อความสะดวกในการวิจัย ซึ่งผู้ทำการวิจัยได้ใช้ค่าสถิติได้แก่ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นได้แก่ แนวโน้มเงินกองทุนหมู่บ้านจะคงอยู่และเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนโครงสร้างการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน มีการเรียนรู้ที่จะมีการพึ่งตนเองมากขึ้นของสมาชิกในหมู่บ้านและมีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้มีแนวโน้มที่จะเกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นตามมาในอนาคต สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี แต่ด้านผู้นำในบางกลุ่มยังขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะของการศึกษาได้แก่ ควรมีการยืดระยะเวลาการปล่อยเงินกู้ และการรับชำระคืนเงินกู้เป็นรายกรณีควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำโครงการขนาดใหญ่ ควรมีการจัดทะเบียนกองทุนเป็นนิติบุคคลเพื่อป้องกันปัญหาภายหลัง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนักศึกษา... นายฉัชชาพง ทองศิริ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา...
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา... ดร. น.ป.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ ศิลกุล และอาจารย์พงษ์มิตร โพธิ์กลาง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาการทำงาน รวมถึงการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณชาวบ้านหมู่บ้านหนองขวางหมู่ 5 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นประโยชน์เสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ซึ่งนำโดยนายสำรวย ทองศิริ ผู้ใหญ่บ้านหนองขวาง ซึ่งให้ความเมตตาและคำแนะนำสำหรับการทำงานภายในหมู่บ้าน ขอขอบคุณ คุณจรูญ ไกรลาศ พัฒนาการตำบลวังกะทะ สำหรับคำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดี และที่ขาดไม่ได้คือ เพื่อ ๆ บัณฑิตตำบลวังกะทะทุกคนสำหรับความร่วมมือในการทำงานและเป็นกำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา รวมทั้งพี่น้องผองเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ณัชชาพง ทองศิริ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
วิธีดำเนินการ.....	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน.....	15
แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน.....	16
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	16
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.....	17
หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.....	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ ประเมินโครงการ.....	22
วิธีการประเมินโครงการ.....	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	25
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
ผลการประเมิน โครงการ โดยรวม.....	41
ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	45
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	46
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	49
สรุป.....	49
อภิปรายผล.....	51
ข้อเสนอแนะ.....	53

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในการทำสารนิพนธ์เกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา จากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นำโดยนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสาระสำคัญให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย ทั้งยังสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นจนได้รับการอนุมัติการจัดตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ซึ่งการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหนองขวางนี้มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความตั้งใจจริงในการทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบของสมาชิกในหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีมีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เป็นการสร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่งเสริมให้

บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกากระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สำหรับบท

บาทหน้าที่ของนักศึกษาตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ

เป็นการศึกษาแบบให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นกรณีศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นหลักสูตรดังกล่าวจะเน้นภาคปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้แบบผสมผสานความรู้สากลที่เป็นทฤษฎีกับความรู้ท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน

เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ตามที่กฎของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ และเพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการเข้าด้วยกัน

3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

โดยมีเป้าหมายคือ ให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ผู้กู้เงินจากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

4. ผลงานฉบับสุดท้ายคือ สารนิพนธ์ ซึ่งนักศึกษาจะต้องส่งเมื่อจบหลักสูตรการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบผลของการดำเนินงานจึงกำหนดให้มีการประเมินผลโครงการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้ปฏิบัติการจริง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่ตัวอักษร CIPP มีความหมายดังนี้

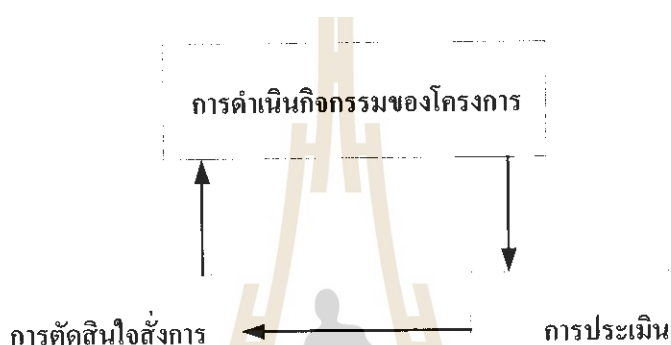
C ย่อมาจาก	Context	คือบริบทของหน่วยระบบ
I ย่อมาจาก	Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบ

จากกระบวนการ CIPP Model นี้สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินโครงการดังกล่าวได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ โดยสามารถแสดงเป็นแผนได้ดังรูปนี้

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ผู้ประเมินมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซิฟพ์โมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านหนองขวางและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์

6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ได้ทราบว่ากรณีที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามนโยบายรัฐบาลที่ตั้งไว้จริงหรือไม่
2. ได้ทราบว่าท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาว่าคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารเงินกองทุนได้เอง ตลอดจนสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชน ตลอดจนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการ ประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 5 ตอน ได้แก่

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบาย

รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำอง ฯพล ฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐบาลถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคน และครัวเรือนการควบคุมดูแลกันในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น

2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการ และด้านการจัดการกองทุน

4. การติดตามและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส และประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

กล่าวโดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญา การร่วมคิดและดำเนินการ โดยกระบวนการประชาสังคม และการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 โดยในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2544 โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงได้วางระเบียบไว้ โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องด้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งระเบียบนี้มีผลให้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2544 หรือตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากหมวดที่ 1 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อครบกำหนดวาระตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย กทบ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน

5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาและจัดสรรเงินกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหาร สามารถขอเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะรัฐมนตรีปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนด

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางในการบริหาร
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ
6. สนับสนุนให้มีการประชุมและฝึกอบรมบุคลากร
7. เสนอความคิดเห็น สนับสนุน ปรีกษาหารือ แก่คณะกรรมการ
8. รายงานผลการปฏิบัติงาน

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

หมวดที่ 1 กล่าวถึงความหมายของคำที่ใช้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน โดยมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินกู้ยืม ดอกผลหรือประโยชน์จากกองทุน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติในการจัดสรรเงินกองทุนแก่สมาชิกกองทุนด้วย

หมวดที่ 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีคณะกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่างๆ ด้วย

คณะกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแผนปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุน
2. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะกรรมการ
3. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
4. ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงานของรัฐ
5. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

หมวดที่ 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ และธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน้าที่ของคณะกรรมการระดับจังหวัดมีดังนี้

1. รับขึ้นทะเบียนกองทุน
2. ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
3. สนับสนุนความพร้อม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
4. จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกองทุนต่างๆ ในจังหวัด
5. รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน และปฏิบัติตามหน้าที่อื่น

หมวดที่ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด หน้าที่อำนาจความรับผิดชอบของคณะกรรมการมีดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์
2. ออกระเบียบหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำระเบียบสมาชิก
4. สืบรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

5. พิจารณาการให้กู้
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดประชุมสมาชิกเพื่อทำการตกลง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน และคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน เงื่อนไขการจัดประชุมของสมาชิกกองทุน และสิทธิของสมาชิกกองทุนในการออกเสียงในที่ประชุม

หมวด 7 กองกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึงเงื่อนไขการกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุน คือรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติ การชำระเงินคืน ระยะเวลาการชำระเงินคืนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องชำระ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้สมาชิกทราบ และมีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ และกำหนดให้ทำท่างบการเงินภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี และกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออมเสียสละ เออาทรและเต็มไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนอง

ขวาง โดยระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน 2544 เป็นต้นไป ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองขวางใช้ศาลาบริเวณวัดหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30130 โดยสาระสำคัญของระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน สามารถสรุปโดยย่อได้ดังนี้

ระเบียบข้อบังคับ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองขวาง

หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

มีสาระสำคัญสรุปโดยย่อได้ดังนี้

- ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองขวาง”
- ข้อ 2 สำนักงานกองทุน ตั้งอยู่ที่ ศาลาบริเวณวัดหนองขวาง หมู่ที่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
- ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิก ส่งเสริมการออม บริการให้กู้ยืม และพัฒนาจิตใจสมาชิกให้มีจิตใจดี มีคุณธรรม
- ข้อ 5 แหล่งที่มาของเงินกองทุนประกอบด้วย เงินได้รับจัดสรร เงินบริจาค เงินค่าหุ้น เงินฝากสัจจะ และเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน
- ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในบ้านหนองขวาง ไม่น้อยกว่า 1 ปีและเป็นผู้มีคุณธรรม
- ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นคำขอเข้าเป็นสมาชิก และมีคุณสมบัติตามข้อ 6
- ข้อ 8 ผู้เป็นสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันได้รับแจ้งเข้าเป็นสมาชิก
- ข้อ 9 การขาดจากการเป็นสมาชิกคือ ตาย ลาออก วิกลจริต ฝ่าฝืนระเบียบกองทุน ปิดบังความจริง นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติไม่ตรงข้อ 6
- ข้อ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใดๆ กับกองทุนสามารถลาออกจากการเป็นสมาชิกได้
- ข้อ 11 ผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกสามารถยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ต้องขาดจากการเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี

- ข้อ 12 การเป็นสมาชิกในเบื้องต้น ให้สมาชิกร่วมบริจาคเพื่อเป็นทุนในการดำเนินการโดยความสมัครใจ
- ข้อ 13 ราคาหุ้นละ 10 บาท สมาชิกต้องถืออย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด
- ข้อ 14 วิธีการชำระค่าหุ้นสมาชิก สามารถชำระโดยเงิน ผลผลิตทางเกษตร ผลผลิตทางเกษตรแปรรูป งานจักสาน อาหารแปรรูปที่เก็บได้นาน ทรัพย์สินอื่นๆ หรือชำระโดยใช้แรงงานของสมาชิก
- ข้อ 15 เงินฝากสัจจะสมาชิก ต้องส่งทุกเดือน เดือนละเท่าๆกัน วงเงินไม่ต่ำกว่า 20 บาท สูงสุดไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน
- ข้อ 16 เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินฝากวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละ 5,000 บาทและจะถอนได้ไม่เกิน 1 ครั้งต่อเดือน ได้รับดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7 ต่อปี
- ข้อ 17 พิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้และความชำนาญ เป็นคณะกรรมการจำนวน 15 คนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
- ข้อ 18 คณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธาน เสรฐัญญิก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ ฝ่ายพิจารณาเงินกู้ และฝ่ายตรวจสอบ
- ข้อ 19 คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี
- ข้อ 20 คุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมมากกว่า 1 ครั้ง และมีคณะกรรมการเข้าประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด
- ข้อ 22 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ถือเสียงข้างมาก และกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง
- ข้อ 23 ประเภทการกู้ยืมต้องยืมไปเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

ข้อ 24 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกผู้ขอกู้ต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง

ข้อ 25 วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

ข้อ 26 การดำเนินการตามโครงการขอกู้ สมาชิกต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานเสนอกรรมการกองทุนทุก ๆ 3 เดือน

ข้อ 27 การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขกำหนด

ข้อ 28 หลักประกันเงินกู้ ต้องมีผู้ค้ำประกันจำนวน 2 คน สมาชิกหนึ่งคนมีสิทธิ์ค้ำประกันบุคคลอื่นได้ไม่เกิน 2 คน

ข้อ 29 การชำระคืนเงินกู้ ต้องชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

ข้อ 30 ดอกเบี้ยสามารถปรับขึ้น ลง ได้ตามสภาวะเศรษฐกิจ โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 7 ต่อปี

ข้อ 31 กรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้ค้ำประกันทั้งสองคนเป็นผู้ชดใช้เงินกู้ไม่ว่ากรณีใดๆ

ข้อ 32 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ให้คณะกรรมการนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามอัตราส่วนต่างๆ ที่ได้ตกลงไว้ในที่ประชุม

ข้อ 33 กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วตีพิมพ์ประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุน

ข้อ 34 คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะอนุกรรมการสนับสนุน และจัดให้มีการประชุมใหญ่สมาชิกหลังสิ้นปีปฏิทินภายใน 30 วัน พร้อมจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกในวันประชุมด้วย

ข้อ 35 ให้คณะกรรมการกองทุน นัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 36 ภายใน 1 ปี ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงาน ตามระเบียบนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 โดยคณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา นั้นได้รับการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอที่ได้รับมอบหมาย โดยการนำของ คุณจรูญ ไกรลาส ซึ่งเป็นพัฒนากรตำบลวังกะทะ ได้ประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมประชุมให้เข้าใจถึงแนวทางการดำเนินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ณ ศาสาบรเวณวัดหนองขวาง ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน คือนายสำรวย ทองศิริ ผู้ใหญ่บ้านหนองขวางเป็นผู้เรียกประชุม โดยมีหัวหน้าครัวเรือนซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นตัวแทนครัวเรือนให้เข้าร่วมการประชุม โดยกระบวนการเลือกตั้งให้มีการเสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสม และมีการรับรองด้วยจำนวน 2 คน จากนั้นให้สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยการยกมือ ซึ่งคนหนึ่งมีสิทธิออกเสียงหนึ่งเสียง ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองขวางประกอบด้วย คณะกรรมการ 15 คน และที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ 5 คน ซึ่งระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

- 1.จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้
 1. เป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา ตลอดจนถึงมั่นคงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ทั้งผลผลิตด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ในการต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ และการลดรายจ่าย ซึ่งการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
 2. คณะกรรมการกองทุนมีสิทธิอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท
 3. ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ให้แก่ผู้กู้และธนาคาร
- ทราบ
4. การมีหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน โดยให้จำนวนสมาชิกจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน
 5. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี
 6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1 ปี
 7. กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนด
 8. กรณีผู้กู้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์การขอกู้ให้คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิกสัญญา
 9. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีตามความจำเป็นหรือตามที่คณะกรรมการเห็นความสำคัญ โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้พิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด คือวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายละไม่เกินสามพันบาท หลักประกันกู้ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน กำหนดระยะเวลาภายในเวลา 3 เดือน

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหนึ่งที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบ

ผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

นายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ ในฐานะอนุกรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการอำนวยการ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดเผยถึงวัตถุประสงค์ของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่นจำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” จัดส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ สำหรับบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตจะต้องทำหน้าที่ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินผลโครงการ โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าไปรายงานตัวกับหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลสภาพหมู่บ้านหรือชุมชน เก็บข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน โดยการไปสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป เพื่อทำเวทีชาวบ้าน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ จากนั้นนักศึกษาต้องส่งแบบรายงานต่างๆ (บร.1-บร.12) พบอาจารย์นิเทศน์และเรียนเสริมทุกสัปดาห์ รวบรวมข้อมูลจากรายงานเพื่อทำสารนิพนธ์ต่อไป อย่างไรก็ตามได้มีการขอ

ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกองทุนและข้อมูลศักยภาพหมู่บ้านให้คำสัมภาษณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ทำงาน การลงนามในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำในการเก็บข้อมูลต่างๆ ตามปรัชญาของหลักสูตรที่ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการปฏิรูปเรียนรู้ร่วมกันทั้งนักศึกษา อาจารย์ ชุมชน โดยใช้หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นสถานที่ปฏิบัติการ โดยร่วมกันระหว่างภาคการเมือง ภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการและนักวิชาการของสถาบันการศึกษา ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งสรุปผลการประชุมสัมมนาและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนจะได้นำไปกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกองทุน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ของกองทุนในด้านสังคมและธุรกิจ การเกิดเครือข่ายกองทุนและเครือข่ายกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์หลัก การเกิดกองทุนที่ยั่งยืนโดยการขยายกองทุนเชื่อมโยงระหว่างกองทุนกับสถาบันการเงินอื่นและมีการเชื่อมประสานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนาระบบข้อมูล การพัฒนากลไก การประสานการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย การพัฒนาผู้นำและบุคลากร การขยายผลกองทุนสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและการติดตามผลและการประเมินผล ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ ได้แก่ บัณฑิตว่างงานทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881 คน มีรายได้ ได้รับความรู้ด้านการจัดการและการประเมินผลโครงการ ได้ประสบการณ่จริงในพื้นที่ มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น คือ ประภาศนียัตร์บัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ (Graduate Diploma in Project Management and Evaluation) และยังมีโอกาสนำหน่วยกิจที่เรียนไปเทียบโอนเพื่อศึกษาระดับปริญญาโท โดยการใช้เวลาและเงินทุนน้อยลงและอาจมีงานทำที่มั่นคงด้วยดอกเบี้ยเงินกองทุน และกองทุนทั้ง 74,881 กองทุน มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยความรู้ที่คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับทุนให้เรียนสูงขึ้นและมีจิตวิญญาณที่จะปฏิบัติงานตามนโยบายเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 74,881 หมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและมีระบบ สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ทันทั่วถึงและนำข้อมูลข่าวการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จของบางหมู่บ้านไปเป็นตัวอย่างให้หมู่บ้านอื่น ๆ คูเพื่อขยายผลขยายความสำเร็จต่อไป อีกทั้งยังช่วยส่งผลให้ประชาชนทั่วไปมีสภาพชีวิต เศรษฐกิจสังคมที่ดีและเป็นไปตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูประเทศให้มีความเจริญและมั่นคงทุก ๆ ด้าน

หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221 – 234) ดังนี้

แบบจำลองชีพฟ์โมเดลจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytle) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและการเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยคำว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดการโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา งบประมาณและวิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่ตัดสินใจได้ว่า ควรจะตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียม เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ

คือ เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงานเพื่อเป็นการรายงานสะสมถึงปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมียุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลว เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนการวางแผนโดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างการดำเนินการและยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการจะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่าง โครงการและปริมาณของการเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศน์นี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล คุณค่าการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์ รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและการแปลความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีควมจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วยระเบียบทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และการทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้นและการประเมินกระบวนการร่วมด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษา ray กรณีเฉพาะ หมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เริ่มเข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการประเมินโครงการดังนี้

วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เป็นวิธีการประเมินเชิงระบบ (System Theory, System Approach) ในรูปแบบ ชิฟฟ์โมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เกิดขึ้นในยุคที่ 6 ยุคการขยายองค์ความรู้ทางการประเมิน (ค.ศ. 1958 – 1972) ซึ่งกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน มีการกำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้ได้ถูกนำมาประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองขวาง และสมาชิกกองทุน สมาชิกผู้กู้รายบุคคล

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรภายในหมู่บ้านหนองขวาง ทั้งจำนวนสมาชิกภายในหมู่บ้าน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพ

ภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน สำหรับการนำมาใช้เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ทั้งระดับรวมทั้งหมดในหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นนี้ ได้นำมาใช้ประเมินทั้งระดับหมู่บ้านและเฉพาะรายบุคคล (ผู้กู้)

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ต่อไป

สำหรับวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. ระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ในรูปแบบของ “ซีพีโมเดล” ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทำการประเมินโครงการซึ่งก็ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ กันรวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 401 คน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	112	คน
2.1 สมาชิกที่รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	91	คน
2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	21	คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	233	คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	16	คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	25	คน

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำการประเมินนั้นจะสุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในแบบวิธีการทำรายงานตามแบบรายงาน (ปร.) ต่างๆ เช่น ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 5 ราย หรือ เฉพาะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด จำเป็นต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ สำหรับคำว่า “ตัวแปร” และ “ตัวชี้วัด” มีความหมายคล้ายกัน และบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น ดังนี้คือ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือที่ต้องการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

จำนวนผู้ให้กู้ = O_1

ยอดเงินให้กู้ = O_2

กองทุนสะสม = O_3

ชื่อเสียงของชุมชน = O_4

อื่น ๆ เช่น = O_n

นักศึกษาผ่านงาน

กระบวนการ (P)

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

P_3 = การรับชำระหนี้

P_4 = การทำบัญชี

P_5 = การช่วยหาตลาด

P_n = กิจกรรมอื่น ๆ เช่น

บทบาทนักศึกษา

ปัจจัยนำเข้า (I)

I_1 = นโยบายของรัฐบาล

I_2 = เงิน 1 ล้านบาท

I_3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน

I_4 = เงินกู้ชำระคืน

I_5 = ผู้สมัครขอกู้

I_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

บัณฑิตและทุนสะสมของหมู่บ้าน

บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 \dots B_n$)

ปัจจัยนำเข้า (I)

เงินที่กู้มาได้ = I_1

เงินอื่น ๆ = I_2

สถานที่ + วัสดุคิบ = I_3

เทคนิควิธีทำงาน = I_4

กำลังทำงาน = I_5

ฯ เช่น = I_n

นักศึกษาผ่านงาน

กระบวนการ (P)

P_1 = การทำกิจการถูกวิธี

P_2 = การหาตลาดที่ดี

P_3 = การหาวัสดุคิบที่ดี

P_4 = การทำบัญชี

P_5 = การวิเคราะห์ประเมิน

P_n = กิจกรรมอื่น ๆ

ผลผลิต (O)

O_1 = รายได้เป็นเงิน

O_2 = ผลเป็นสิ่งของ

O_3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

O_4 = ผลเป็นความพอใจ

O_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษาอื่น

ได้เรียนรู้ธุรกิจ

อาจจะถือว่าเป็น หน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

ตัวแปร หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าตัวแปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชกรนั้นๆ และตัวแปรอาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่กำลังทำการประเมิน

สำหรับวิธีการในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน โครงการมีวิธีการกำหนดอยู่ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดตัวชี้วัด / ตัวแปร

เป็นขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นในการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่จะนำมาสร้างตัวชี้วัดได้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นที่ต้องการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด

การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการจำแนกประเภทและลักษณะของตัวชี้วัดที่ได้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในการนำมาเพื่อกำหนดตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดเกณฑ์ที่แสดงระดับคุณภาพหรือระดับความพึงพอใจของตัวชี้วัดว่าจะมีลักษณะอย่างไรทั้งในลักษณะของเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ต้องการแล้ว สามารถจำแนกตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการที่ทำให้เห็นชัดเจนคือ

ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้ผู้

แก่

1.1 ตัวแปรและตัวชี้วัดบริบท

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม

- ข้อมูลอื่นๆ เช่นแบบแผนการดำเนินชีวิต

1.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้
- อื่นๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิตกองทุนสะสมของหมู่บ้าน

1.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดขบวนการ ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยหาตลาด
- กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

1.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- จำนวนผู้ได้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- กองทุนสะสม
- ชื่อเสียงของชุมชนอื่นๆ เช่นนักศึกษาผ่านงาน

2. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ตัวแปรและตัวชี้วัดบริบท ได้แก่

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว

- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่และวัตถุดิบ
- เทคนิควิธีการทำงาน
- กำลังการทำงาน
- อื่นๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

2.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดกระบวนการ ได้แก่

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน
- กิจกรรมอื่นๆ

2.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผลเป็นสิ่งของ
- ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- ผลเป็นความพอใจ
- อื่นๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งสองหน่วยระบบ ทั้งหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายมีความเชื่อมโยงต่อกัน และความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้งสองหน่วยระบบนี้ร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 โดยผู้ประเมินได้ใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก

เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้นๆ การสังเกตและการบันทึกมีทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน การสัมภาษณ์จะเป็นทั้งลักษณะการสัมภาษณ์แบบปิด คือตอบเพียง ใช่, ไม่ใช่, เป็น, ไม่เป็น, และการสัมภาษณ์แบบเปิด คือให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนนะส่วนบุคคลด้วย สำหรับวิธีการสัมภาษณ์นี้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การทำประชาคม

4. การจำประหุมเวทีชาวบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ต้องทำการเก็บรวบรวมแบ่งได้ 2 แหล่ง

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลได้แล้ว

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อให้ทราบลักษณะและระดับของข้อมูล และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

โดยแหล่งข้อมูลที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการประเมิน คือ หมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวัง
กะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามความเหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ที่ต้องการวัด
ทั้งนี้ยังมีการกำหนดไว้แล้วในแผนการปฏิบัติงานตามแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีหลากหลายวิธีและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจึงเลือกวิธีการที่เหมาะสม
เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ยังต้องได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้
อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ สำหรับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการ
ประเมินโครงการครั้งนี้ คือ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

5.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

5.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกอง
ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

5.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน)

5.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง)

5.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง)

5.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความ
เข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

5.8 แบบรายงาน บร.8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่ง
ผลิตภัณฑ์)

5.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์)

5.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

5.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

5.12 แบบรายงาน บร.12 (แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการ เพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และวิธีการที่นำมาใช้ในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ผู้ประเมินใช้วิธีทำแบบสอบถาม (บร. ต่างๆ) การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (บร.) แล้ว ผู้ประเมินจะต้องแยกข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (ตัวเลข) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (ทัศนคติ) และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำเสนอต่อไป โดยวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือการวิเคราะห์โดยไม่ใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพพีดังกล่าวที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์แบ่งได้ 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน
- ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการใหม่ (ถ้ามี)
- ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้
- ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยยังไม่พ้นจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังเปราะบาง สืบเนื่องมาจากปัญหาที่รุนแรง ภาครัฐบาลยังคงอ่อนแอมาก ประชาชนในชนบทมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ กับภาระค่าใช้จ่าย เป็นผลมาจากปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ การไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งมีภาระหนี้สินสูง ในขณะที่ประชาชนในเมืองมีรายได้ไม่มั่นคง อันเป็นผลมาจากการปรับตัวของภาคธุรกิจ โดยการเลิกกิจการ การปรับลดค่าใช้จ่าย หรือขนาดขององค์กร ในขณะที่กำลังซื้อภายในประเทศยังไม่เข้มแข็งพอ ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงกำลังเผชิญ กับปัญหาการถดถอยของขีดความสามารถในการแข่งขัน อุตสาหกรรมหลายประเภทไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือ ระบบสถาบันการเงินยังไม่สามารถทำหน้าที่ตามปกติในการเป็นกลไกหลัก ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่ตลาดทุนไทยกำลังเผชิญกับภาวะซบเซาอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งระดมทุน และแหล่งลงทุนระยะยาวของระบบเศรษฐกิจและการเงินโดยรวม มิเพียงเท่านั้น รัฐบาลยังมีข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายการคลัง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ สืบเนื่องมาจากภาระหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้นมา ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ในช่วงที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศนั้น เงื่อนไขปัจจัยสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจโลกยังไม่เอื้ออำนวยต่อการ

พื้นตัวของเศรษฐกิจไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศผู้ค้ารายใหญ่ของไทยมีแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัว

อย่างไรก็ตามปัจจุบันรัฐบาลได้มีการออกนโยบายออกมา เพื่อแก้ไขปัญหาคาญความยากจนของประเทศ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ถึงแม้จะเบื้องต้น แต่ก็ยังทำให้ประชาชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จบ้างเป็นบางส่วน เนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่เคยเป็นอยู่ต่อไป

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม(SMEs)

SMEs คือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไป ของประเทศอีกทั้งยังเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินทุนในจำนวนที่ต่ำกว่า วิสาหกิจขนาดใหญ่ และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรม เมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่ เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาค และของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

ส่วนด้านการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท เพื่อให้ราษฎรในชนบท เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะ ด้านอุตสาหกรรมในครอบครัว และเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประชาชน ในชนบทได้ดำเนินโครงการ ซึ่งก่อให้เกิดการรวมกลุ่มราษฎร และพัฒนากิจกรรมกลุ่มอาชีพเบื้องต้น หนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การลงทุนได้ทำโครงการ กระจายรายได้การผลิตสู่ชุมชน และท้องถิ่นขึ้นเพื่อเชื่อมโยงการลงทุน ไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร เกษตรแปรรูปและกลุ่มอุตสาหกรรมเบา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” และสนับสนุนการกระจาย แหล่งผลิตไปสู่ชุมชนและตามหมู่บ้าน สร้างงานในชุมชน เพื่อใช้แรงงานท้องถิ่นให้ เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนประสานการแก้ไขปัญหาด้านปริมาณ และคุณภาพวัตถุดิบของอุตสาหกรรมแปรรูป จากภาคเกษตร เพื่อทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบาย ที่จะยกระดับนโยบายด้านการค้าต่างประเทศจากการเน้นเพียงเร่งรัดการส่งออก ในทุกระดับสู่การพัฒนาเครือข่าย การตลาดเข้าสู่ตลาดโลก และสามารถตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างทันการณ์ ทั้งนี้โดยใน

ด้านการพาณิชย์ จะสนับสนุนและผลักดันให้ภาคเอกชน ยกกระดับความพร้อมในการเผชิญ การแข่งขันเสรีในเวทีการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทย เป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าสินค้าและบริการในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการแสดงสินค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารราชการของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ในด้านการค้าสินค้า รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง สำหรับในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการค้าเสรีในการค้าระหว่างประเทศ เน้นบทบาทเชิงรุกในเวทีการค้า และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ส่งเสริมการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและการค้าชายแดน การพัฒนาไปสู่ฐานการผลิตสินค้าหรือการให้บริการร่วมกันในภูมิภาค อีกทั้งจะส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า และการลงทุนและวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทาง และยุทธศาสตร์ของนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งการเจรจาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

รัฐบาลมีนโยบาย ในการฟื้นฟูสภาพ และคุณภาพ การป้องกันการเสื่อมโทรม หรือการสูญสิ้นไป และการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิต เกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน โดยจะบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้ในด้านนี้กำหนดมาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ และสร้างมาตรการในการควบคุมการนำเข้าสารเคมีสารพิษ และวัตถุอันตราย โดยยึดถือมาตรฐานสากลของประเทศที่พัฒนาแล้ว

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบ จากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือนครั้งแรกในปี 2542 และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปี 2544 การสำรวจครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลต่อเนื่องสำหรับเป็นตัวชี้วัดผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือนกลุ่มต่างๆ โดยทำการสำรวจจากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศประมาณ 16,500 ครัวเรือนในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคมและเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2544 ผลจากการศึกษาที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

1) ผลกระทบที่มีต่อรายได้ของครัวเรือน เมื่อให้ครัวเรือนเปรียบเทียบรายได้ ของครัวเรือนในปี 2544 กับปี 2543 พบว่าครัวเรือนร้อยละ 62.3 รายงานได้ใกล้เคียงกันร้อยละ 28.0 รายงานว่ามี

รายได้ลดลง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ลดลงน้อยกว่าร้อยละ 25 ในขณะที่ครัวเรือนร้อยละ 9.7 รายงานว่า มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ มีรายได้เพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 25 จะเห็นได้ว่าครัวเรือนที่รายงาน ว่ารายได้(ปี 2544 กับ ปี2543) ใกล้เคียงกันนั้น มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการสำรวจครั้งก่อน(ปี 2543 กับปี 2542) ในขณะที่ครัวเรือนที่รายงานว่ารายได้ ลดลงมีสัดส่วนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

2) สาเหตุที่ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง การที่รายได้ของครัวเรือน ลดลงในปี 2544 นั้นส่วนหนึ่งเนื่องมาจากรายได้ จากการเกษตรลดลง โดยเกือบครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 47.2) ของครัวเรือนที่มี รายได้ลดลงรายงาน สาเหตุที่ทำให้รายได้ลดลง เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำ สาเหตุที่สำคัญลำดับต่อมา คือ ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น และภัยธรรมชาติจากภาวะภัยแล้งและน้ำท่วม ทำให้รายได้จากการเกษตรลดลง โดยครัวเรือนทั่วประเทศที่มีรายได้ ลดลงรายงานสาเหตุดังกล่าว ร้อยละ 42.3 และ 37.8 ตามลำดับ

3) วิธีการแก้ไขและบรรเทาปัญหา จากการที่รายได้ของครัวเรือนลดลง ครัวเรือนที่มี รายได้ลดลงส่วนใหญ่(ร้อยละ 74.6) แก้ไขหรือบรรเทาปัญหา โดยการปรับแบบแผนการบริโภคอาหาร ครัวเรือนร้อยละ 41.9 แก้ไขปัญหาโดยการกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน ครัวเรือนร้อยละ 38.4 ทำงานมากขึ้น การถอนเงินออมออกมาใช้จ่าย เป็นวิธีการหนึ่งที่ครัวเรือนร้อยละ 29.3 ใช้บรรเทาปัญหา จากการที่รายได้ลดลง ครัวเรือนร้อยละ 28.8 ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยเปลี่ยน ไปรักษา พยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ หรือซื้อยามารักษาเอง และครัวเรือนร้อยละ 26.0 ได้รับความช่วยเหลือ จากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่น ชนบท

คำว่า “ชนบท” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า หมายถึง “บ้านนอก” และคำว่า บ้านนอก หมายถึง “เขตแดนที่ห่างจากตัวเมืองออกไป” คำจำกัดความดังกล่าวเป็นเพียงการ บอกริมาณของทั้งสองชุมชนเท่านั้น นักสังคมจิตวิทยาได้เสนอรายละเอียดที่เป็นลักษณะบางอย่าง ของชนบท ดังนี้พบว่าคนในชนบทมีการพัฒนาค่อนข้างน้อย จึงทำให้เกิดความอ่อนแอขึ้น ผลก็เนื่องมา จากการที่รัฐบาล ให้ความสำคัญกับหน่วยงานอื่นมากเกินไป เช่น การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เป็นต้น จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสังคม เกิดการแบ่งชนชั้นวรรณะระหว่างคนจนกับคนรวย ไม่มี ความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลของพล ท่านนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จึงได้มีนโยบายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไข

ปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมกันทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงต้องผนึกกำลังดำเนินงานการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่

1. การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

2. การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

1.1.7 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น สืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร หรือสื่อต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่ได้รับรู้เอาค่านิยม จากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่าย ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่นซื้อรถราคาแพง ๆ เสื้อผ้าราคาแพง ท่องเที่ยวต่างประเทศ ซื้อสินค้าที่หือดังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกันทางด้านเศรษฐกิจสังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมลึกลับมีช่องว่างระหว่างคนรวย กับคนจน เมื่อกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคนอกรีต เป็นต้น

บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองขวาง

หมู่บ้านหนองขวางเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2509 หรือประมาณ 36 ปีมาแล้ว ซึ่งชื่อหมู่บ้านหนองขวาง มีที่มาจาก เดิมที่ยังไม่มีชื่อหมู่บ้าน แต่อยู่ในเขตหมู่บ้านวังกะทะ ต่อมาได้แยกเขตหมู่บ้านโดยใช้ชื่อว่าบ้านน้ำซึมเพราะว่ามีบ่อน้ำซึมให้ชาวบ้านไว้กินหุงล้างหุงปลา หลังจากนั้นหมู่บ้านวังกะทะได้กลายเป็นตำบลโดยจะต้องมีหมู่บ้านในเขตเดียวกัน 12 หมู่บ้าน โดย 1 ใน 12 คือบ้านน้ำซึม และจะต้องมีการตั้งชื่ออย่างเป็นทางการโดยชาวบ้านได้ตั้งชื่อว่าหมู่บ้านหนองขวาง เพราะว่าคลองน้ำในหมู่บ้านมีลักษณะขวางหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงใช้หนองน้ำนั้นเป็นชื่อของหมู่บ้าน โดยใช้ชื่อว่า “หนองขวาง”

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านหนองขวาง เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านตาลเดี่ยว ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี และจากบ้านขลุ่ยเป่า อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สาเหตุของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านหนองขวาง เพราะมาหาที่ทำมาหากิน คือ ย้ายมาทำไร่ข้าวโพดกัน โดยส่วนใหญ่เป็นคนยากจนที่ย้ายมาจากที่อื่น และต่างก็ย้ายมาจับจองที่ทำมาหากิน

สำหรับอาชีพของคนกลุ่มแรกของหมู่บ้านหนองขวาง คือ อาชีพเกษตรกร หรือทำไร่ข้าวโพดกันเป็นส่วนใหญ่ ทำไร่ฝ้ายกันเป็นส่วนน้อย และอาชีพเลี้ยงสัตว์

สภาพเดิมของภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองขวางเป็นป่าดงดิบ ทางเดินเป็นทางที่เกิดจากช้างลากซุงทำให้เกิดเป็นทางเดินหรือถนนในปัจจุบัน โดยจะใช้เกวียนเป็นพาหนะในการขนส่งสิ่งของต่างๆ เช่นการขนข้าวสาร เป็นต้น ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านหนองขวางมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่บ้านเทพนิตร
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองนกระเด็น
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองจี่ตุ่น
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	หมู่บ้านชัยสำราญ

2. สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันบ้านหนองขวาง มีประชากรทั้งหมดจำนวน 401 คน หรือประมาณร้อยละ 8.2 ของประชากร ตำบลวังกะทะ (ประชากรตำบลวังกะทะ 4,852 คน โดยแยกเป็นชาย 2,875 คน หญิง 1,777 คน) ซึ่งมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 2.18 จากปีก่อน

อาชีพหลักของประชากรหมู่บ้านหนองขวาง คือ เกษตรกร พืชไร่ พืชสวน ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ส่วนพืชไร่ที่ปลูกมาก คือ ข้าวโพดและมันสำปะหลัง ส่วนพืชสวนที่ปลูกมากคือมะม่วง ยังมี

อาชีพเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงวัว และเลี้ยงไก่ นอกจากอาชีพเกษตรกรแล้วยังมีอาชีพรับจ้างและรับราชการด้วย

ด้านสาธารณูปโภค ปัจจุบันมีถนนลาดยางซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2526 มีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร และไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านแล้วเมื่อ พ.ศ. 2530 ปัจจุบันครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน การประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2539 แต่บางครัวเรือนยังคงใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล สำหรับแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ บ่อน้ำบาดาลของหมู่บ้าน 1 บ่อ

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านหนองขวาง

ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านหนองขวางประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกพืชไร่ รองมาคือรับจ้างและค้าขาย สำหรับพืชไร่ที่ปลูก คือ ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะม่วง มะขาม อาชีพเลี้ยงสัตว์ด้วย คือ เลี้ยงวัวและเลี้ยงไก่ ร้านค้าภายในหมู่บ้านมีทั้งหมด 11 ร้าน เป็นร้านขายของชำ และร้านขายอาหารตามสั่งทั้งหมด 5 ร้าน มีอาชีพขับรถโดยสารประจำทางเข้าในเมือง และก็มีรับจ้างรายวันทั่ว ๆ ไป

รายได้ของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง คือพอมีพอกิน เพราะส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้าง มีเพียงส่วนน้อยรายได้สูงซึ่งโดยมากจะอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพปลูกพืชไร่

4. ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านหมู่บ้านหนองขวาง ไม่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลเดียวกัน ในชุมชนมีวัดอยู่ 1 แห่ง ชื่อวัดหนองขวาง ซึ่งมีพระสงฆ์ 5 รูป มีชี 1 คน สามเณรไม่มี ภาษาราชการของชาวบ้านหนองขวาง คือ ภาษาลาว และภาษากลาง ซึ่งชาวบ้านหนองขวางยังมีประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่อีกจะเป็นประเพณีวันสำคัญทางศาสนาตามปฏิทินในแต่ละปี คือ

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี ตักบาตรปีใหม่ งานวันเด็ก
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณีวันมาฆบูชา
เดือนมีนาคม	ทำบุญประเพณีวันสารทไทย
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี ทำบุญและสงน้ำพระในวันสงกรานต์
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณี ทำบุญกลางบ้าน วันวิสาขบูชา
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณีวันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณีวันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณีวันออกพรรษา วันปิยมหาราช
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณีงานกฐิน
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณีวันพ่อแห่งชาติ สวดมนต์เย็นในวันสิ้นปี

นอกจากนี้แล้วยังมีวัฒนธรรมประเพณีทั่วไป เช่น การขึ้นบ้านใหม่ บวชนาค แต่งงาน งานศพ เป็นต้น

5. ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสำหรับบ้านหนองขวาง สิ่งที่สามารถแสดงถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็ง คือ

ผู้นำชุมชน ของหมู่บ้านหนองขวางแบ่งเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. พัฒนาชุมชน ครูใหญ่โรงเรียน พระสงฆ์ ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเหมือนกับผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้งนั้น ได้แก่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้าน

การรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้นภายในหมู่บ้านเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน เพราะการรวมกลุ่มเกิดมาจากการที่ประชากรในหมู่บ้านมีความสามัคคีต้องการช่วยเหลือกันและกัน และทำให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้าน ได้แก่

- กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ มีจำนวนสมาชิก 91 คน เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ทุนของกลุ่มตั้งแต่ก่อตั้ง 5,460 บาท ปัจจุบันมีทุน 35,450 บาท กิจกรรมของกลุ่ม คือ เป็นเงินทุนสำรองให้สมาชิกสามารถกู้เงินฉุกเฉินได้ และต้องการให้สมาชิกรู้จักการเก็บออมเงิน โดยการเก็บเป็นเงินฝากหุ้่นละ 10 บาท/เดือน

- กลุ่มสตรีแม่บ้าน มีกิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยเหลือกับเรื่องการประกอบ อาชีพทางด้านเกษตร และการปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณีสำคัญต่าง ๆ

- กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะการทำประกันชีวิตเพื่อหากมีการเสียชีวิต ผู้ทำประกันหรือเป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินทดแทนโดยบุคคลซึ่งได้รับผลประโยชน์แทนผู้ตาย

- กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยให้สมาชิกมีโอกาสกู้ยืมเพื่อนำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเดิมและการเริ่มต้นอาชีพใหม่

นอกจากนี้ในหมู่บ้านหนองขวาง ยังมีผู้นำด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านเกษตรกรรม คือ นายสากล กรกนก อายุ 36 ปี เชี่ยวชาญด้านการเพาะพันธุ์ไก่ชน ซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว 6 ปี และนายสมบัติ โมลา อายุ 33 ปี เชี่ยวชาญด้านการเพาะปลุกมะม่วง ซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว 5 ปี และนายสุเทพ รัชตปิติ เชี่ยวชาญด้านเพาะพันธุ์กิ้ง มีประสบการณ์กว่า 10 ปี

- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม คือ นายน้อย ชาละ เขียวชาญด้านการจักสาน มีประสบการณ์ 20-30 ปี

- ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน คือ นางสุนทรา พอควร ดำรงตำแหน่งรองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล และ ประธานแม่บ้านพัฒนาสตรี นายสำรวย ทองศิริ ดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหนองขวาง และนายไพบูลย์ ไชยรัตน์ ดำรงตำแหน่งประธานกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งภายในชุมชนของหมู่บ้านหนองขวาง คือ

1. ความสามัคคีภายในชุมชนยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังคงมีความขัดแย้งกันแบ่งพรรคแบ่งพวก
2. ปัญหาเยาวชนกับยาเสพติด ยังคงมีอยู่ภายในหมู่บ้านแต่มีจำนวนไม่มากนัก
3. ปัญหาความยากจนภายในหมู่บ้านยังมีมาก เพราะประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้้น้อยมาก
4. ด้านการศึกษาของประชากร ยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และไม่ให้ความสำคัญกับการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 มีจำนวนประชากร 401 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 202 คน เพศหญิง 199 คน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน
1. เพศ	
ชาย	202
หญิง	199
2. อายุ	
1 วัน – 3 ปีเต็ม	13
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	25
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	42
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	12
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	31

18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	193
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	52
60 ปี 1 วันขึ้นไป	43

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม กรณีศึกษาบ้านหนองขวาง ตำบลวังกะทะ อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นการกระตุ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนและให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการบริหารกองทุนตนเอง

(2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าประชาชนร้อยละ 90 มีความเข้าใจว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในเรื่องของเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพ และใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านได้ และเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้มา รัฐบาลให้มาเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้ควรจะต้องอยู่ต่อไปด้วยการกู้และชำระคืนเพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้กู้ต่อไปหากสมาชิกกองทุนทุกคนรักษาสัญญาและมีความซื่อสัตย์ในการชำระคืนเงินกู้

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจนโยบายดังกล่าวเกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนช่วยเหลือเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบให้เกิดการหมุนเวียนเงินมากขึ้น และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง พบว่า สมาชิกผู้กู้มีความเห็นตรงกันว่าทุกคนควรชำระเงินคืนให้กับกองทุนตามที่กำหนด เพราะการกู้

เงินจากกองทุนเพิ่ม การกู้ยืมที่เสียดอกเบี้ยต่ำ การรักษาสัญญาในการชำระคืนเท่ากับเป็นการสร้างเครดิตในการกู้ยืมครั้งต่อไป และเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะเป็นการหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่น ๆ กู้ต่อไป

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง เป็นไปตามระเบียบของกองทุนทุกประการ ผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุน กำหนด

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนมีเหรียญฎีกาของกองทุน เป็นผู้รับหน้าที่ในการทำบัญชี ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบในส่วนที่ทำบัญชีก็พอจะมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีของกองทุนมีความถูกต้อง และถ้ามีปัญหา ก็จะขอคำปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน

(3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้แนะนำสมาชิกผู้กู้ว่าเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้สมาชิกทุกคนนำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามผลหลังจากการสมาชิกกู้เงินจากกองทุนไประยะหนึ่ง

(4) การรับชำระหนี้ พบว่า ในการรับชำระหนี้เงินกู้คืน พบว่า ยังไม่มีการชำระคืนเพราะระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง กำหนดให้ชำระเงินกู้จากกองทุนคืนเป็นรายปีขณะนี้ยังไม่ครบกำหนด

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

(1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนในปัจจุบันมีทั้งหมด 56 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 91 คน
- ยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ไปทั้งหมด 882,975 บาท (แปดแสนแปดหมื่นสองพันเก้าร้อยเจ็ดสิบบห้าบาทถ้วน)

(2) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนสมาชิกผู้กู้ได้ 56 ราย
- จำนวนเงินสะสมปัจจุบัน (กรกฎาคม 2545) 35,450 บาท (สามหมื่นห้าพันสี่ร้อยห้าสิบบาทถ้วน)
- การขยายกิจการของผู้กู้พบว่าสมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกองทุนพบว่า ประชาชนลดการเป็นหนี้นอกระบบเพราะว่าสมาชิกได้นำเงินกู้จากกองทุนไปเป็นทุนสำรองในการ

ประกอบอาชีพของตัวเองซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านคือ อาชีพทางการเกษตร เช่น นำไปเป็นทุนไถไร่ ซ้อมเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

(3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งจากการบริหารจัดการกองทุนที่ดี เนื่องจากกองทุนมีการจัดการระบบการทำงานของคณะกรรมการที่มีความรอบคอบ มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่สมาชิก
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เพราะว่าสมาชิกกู้เงินจากกองทุน 1 ล้านบาทของหมู่บ้าน ลดการพึ่งพานายทุนลดการเป็นหนี้ในระบบที่ต้องเสียดอกเบี้ยค่อนข้างแพง

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบของการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

(1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ จากการสัมภาษณ์ผู้กู้แต่ละรายพบว่า 90% มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอยู่ก่อนแล้ว เพราะที่บ้านหนองขวางมีกองทุนให้สมาชิกในหมู่บ้านกู้ยืมอยู่ก่อนแล้วทั้ง 2 กองทุน คือ กองทุนกลุ่มสัจจะออมทรัพย์กองทุนกลุ่มแม่บ้าน ทำให้กิจการของผู้กู้เป็นไปตามปกติ ภายใต้อาชีพเศรษฐกิจภายในประเทศในปัจจุบัน

(2) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว พบว่าสมาชิกผู้กู้ประมาณ 85% มีความสามารถในการดำเนินกิจการพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์มาก่อน เช่น กู้เงินไปเป็นทุนเพื่อการเกษตร ส่วนใหญ่ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพทางการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว เงินที่กู้ยืมจากกองทุนมาเพื่อขยายกิจการของตนเองต่อไป

(3) มีสมาชิกบางคนนำเงินกู้ยืมจากกองทุนไปชำระหนี้ในระบบให้กับนายทุน

(4) อาชีพหลักของสมาชิกผู้กู้ พบว่า ผู้กู้แต่ละรายจะประกอบอาชีพที่คล้ายกัน คือ อาชีพทางการเกษตร คือ ทำไร่ข้าวโพด ทำสวนมะม่วง มะขาม เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

(5) รายได้ของครอบครัวพบว่า ผู้กู้แต่ละรายมีรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยต่อปีแต่ละครอบครัวมีรายได้ประมาณครอบครัวละ 50,000 – 80,000 บาทต่อปี

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) จำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จากกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองขวาง กำหนดให้สมาชิกกู้ยืมได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาท และผู้กู้แต่ละราย จะได้ยอดเงินกู้ไม่เท่ากันแล้วแต่ทางคณะกรรมการกองทุนจะพิจารณา ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอจากสมาชิกกองทุน

(2) สถานที่และวัตถุประสงค์พบว่า สมาชิกผู้กู้ประมาณ 90% ทำการประกอบอาชีพทางการเกษตร อยู่ภายในหมู่บ้าน

(3) เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า สมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีเทคนิค และวิธีการทำงานที่คล้ายคลึงกัน คือ ทำตามบรรพบุรุษที่เคยทำติดต่อกันมา และมีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้แทนแรงงานคนมากขึ้น

(4) กำลังทำงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีกำลังทำงาน โดยใช้แรงงานจากสมาชิกครอบครัวจะมีการจ้างงานเป็นครั้งคราว เพราะกิจการที่สมาชิกผู้กู้ดำเนินการอยู่ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) การดำเนินกิจการ จากการสำรวจผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้ที่ทำการประกอบอาชีพทางการเกษตรจะนำเงินกู้ไปเป็นทุน เช่น นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ค่าไถ ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

(2) การหาตลาดที่ดี พบว่า สมาชิกผู้กู้จะนำผลผลิตแต่ละรายมารวมกัน แล้วรวมกลุ่มกันเพื่อหาตลาดจำหน่ายสินค้าหลาย ๆ ที่เพื่อ เปรียบเทียบราคาและมีอำนาจต่อรองในการขายสินค้า

45

(3) การทำบัญชี พบว่า ผู้กู้แต่ละรายไม่มีการทำบัญชีที่ถูกต้อง เนื่องจากสมาชิกบอกว่าไม่เคยทำบัญชีมาก่อน บางรายก็ทำบัญชีเป็นเพียงบัญชีรายรับ รายจ่ายเท่านั้น

(4) การวิเคราะห์และการประเมินพบว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกยังประกอบอาชีพดั้งเดิมตามบรรพบุรุษที่เคยทำต่อกันมา เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากทางภาครัฐและยังไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นตัวเงิน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนร้อยละ 70 มีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจาก การขายผลผลิตและไม่ต้องเสียดอกเบี้ยที่แพงให้แก่รายทุน แต่ก็มีสมาชิกบางส่วนยังมีรายได้ไม่เพิ่มเพราะกิจการยังไม่สามารถสร้างรายได้ เช่น กลุ่มผู้กู้เงินไปเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ไก่ เป็ด และปลา

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า ผู้กู้ที่ทำการ เลี้ยงไก่ และเปิด ซึ่งกำลังเพาะเลี้ยงให้เติบโต และสามารถขยายกิจการได้ในอนาคต

(2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้แต่ละรายลดการเป็นหนี้ในระบบ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าผลผลิตที่ได้จะไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้รายทุน

(3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีการพึ่งพาตนเอง
- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีความสามัคคีกันมากขึ้น เพราะประชาชนมีการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้นำคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตของหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินจากกองทุน บ้านหนองขวาง ไปประกอบอาชีพ คือ อาชีพทางการเกษตร ปลูกพืช ทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง และสวนมะม่วง 27 ราย เลี้ยงไก่ วัว และปลา 8 ราย และค้าขาย 4 ราย และเย็บเครื่องหนัง 17 ราย

(1) อาชีพทำไร่ข้าวโพด การใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดีด้านคุณสมบัติและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เงินลงทุนเพื่อนำมาใช้ประกอบการที่เพียงพอ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าไถ่ไร่

- การมีกระบวนการที่ดีได้แก่ เมื่อใกล้ฤดูปลูกข้าวโพดช่วงประมาณปลายเดือนเมษายน ต้องมีการไถไร่เพื่อเตรียมดินไว้เพาะปลูก การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ หยอดข้าวโพดแทนแรงงานคนที่รวดเร็วขึ้นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

- การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ข้าวโพดให้ผลผลิตที่ดีปริมาณที่เหมาะสม และขายได้คุ้มกับการลงทุน

(2) อาชีพเลี้ยงไก่ เป็ด และวัว

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินกู้ยืม จากกองทุนเพื่อนำมาเป็นทุนสำรองใช้จ่ายในกิจการเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ

(3) อาชีพขายของชำ

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนกู้ยืมจากกองทุนเพื่อนำมาเป็นทุนสำรองใช้จ่ายในกิจการเดิมที่ประกอบอยู่ก่อนแล้ว

- มีกระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการแสวงหาสินค้าที่จะนำมาขายในหมู่บ้านจากหลายที่เพื่อนำมาเปรียบเทียบราคาเพื่อที่จะซื้อสินค้ามาขายได้ในราคาถูก มีการจัดวางร้านค้าให้สะอาดจัดสินค้าเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการขาย

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ร้านค้ามีสินค้าหลากหลายและปริมาณเพิ่มขึ้น สินค้าเพียงพอต่อผู้บริโภคภายในหมู่บ้าน ทำให้การค้าขายดีและมีกำไรมากขึ้น

(4) อาชีพเย็บเครื่องหนัง

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุนกู้ยืมจากกองทุนเพื่อนำมาลงทุนในการซื้อเครื่องจักร เป็นการเสริมสร้างอาชีพใหม่ให้กับหมู่บ้าน และสามารถสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชนได้

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ กรณีศึกษาบ้านหนองขวาง เพื่อทราบว่าบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

(1) การเกิดกองทุนพบว่า การเกิดกองทุน 1 ล้านบาทในหมู่บ้านหนองขวาง นั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านลดการเป็นหนี้ในระบบของนายทุนที่มีดอกเบี้ยสูง แต่อาชีพส่วนใหญ่ยังอาศัยธรรมชาติอยู่มากเพราะการทำไร่ ทำสวนของประชาชนเหล่านี้มีไม่เพียงพอจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน อยากให้รัฐบาลส่งวิทยากร

มาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้เกิดรายได้โดยไม่ต้องรอผลผลิตจากการเกษตรเพียงอย่างเดียว

(2) ระบบการบริหารกองทุนพบว่า การบริหาร กองทุนของหมู่บ้านหนองขวางค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าได้ประธานกองทุนและคณะกรรมการที่เข้มแข็งและสมาชิกทุกคนก็ให้ความร่วมมือ

(3) การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านขาดโอกาสในการเรียนรู้เพราะในหมู่บ้านไม่มีห้องสมุดในการค้นคว้า

(5) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนได้รับความรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ดูแล

(6) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า คณะกรรมการมีความรู้และความยุติธรรม และสมาชิกภายในชุมชนหรือหมู่บ้านมีความสามัคคี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

(1) ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

- (6) การมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง
- (7) การมีความสามัคคีในหมู่บ้าน
- (8) การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
- (9) การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม
- (10) มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

(2) ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

- (11) มีประชาชนในหมู่บ้านจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก
 - ปัญหาด้านการพนัน เช่น หว่ยใต้ดิน เล่นไพ่
- (12) ปัญหาด้านยาเสพติด เช่น เหล้า ยาบ้า

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเหมือนกันเกิดการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน หรือตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการประกอบอาชีพของตน

ความเข้มแข็งของชุมชน

- (1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า
- (13) ประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมในการประกอบอาชีพเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- (14) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการกองทุนเองได้
- (15) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- (16) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
- (2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า
- (17) ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น
- (18) ต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง
- (19) คนในชุมชนต้องถือคุณประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- (20) ต้องมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยราชการและเอกชน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

สรุป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองขวางผู้ทำสารนิพนธ์มีขั้นตอนดำเนินการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านหนองขวางและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการ กรณีบ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการดำเนินการทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และระบบ B สรุปได้ดังนี้

ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้พบว่า

1. ประชาชนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ว่า รัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพ
2. เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้นั้นควรอยู่ต่อไปด้วยการชำระหนี้คืนกับกองทุน เพื่อเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกท่านอื่นต่อไป และยังเกิดผลประโยชน์ในรูปแบบเบี้ยจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทด้วย
3. ทศนคติของประชาชนของหมู่บ้านหนองขวาง ที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึก ภูมิใจที่รัฐบาลมองเห็นความสำคัญกับปัญหาความยากจนของคนในประเทศ และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนเอง
4. กระบวนการคัดเลือกสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุน พบว่าผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กองทุนกำหนด

ผลการประเมินของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ดูแลส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพดำเนินงานอยู่แล้วทำให้กิจการของผู้ดูแลเป็นไปตามปกติ
2. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแล พบว่า ผู้ดูแลมีความสามารถในการดำเนินงานพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นผู้ดูแลจึงนำเงินมาเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพของตน
3. อาชีพหลักของผู้ดูแล พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านหนองขวางมีอาชีพส่วนใหญ่ที่คล้ายกันคืออาชีพทางการเกษตร เช่น ทำไร่ข้าวโพด สวนมะม่วง เลี้ยงสัตว์และค้าขาย
4. รายได้ของครอบครัวผู้ดูแล พบว่ามีความแตกต่างกันไป แล้วแต่นาตคกิจการของผู้ดูแลแต่รายได้โดยเฉลี่ยของผู้ดูแลต่อรายปีคือประมาณ 30,000 – 50,000 บาทต่อปี

อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุจุดประสงค์ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. กองทุนบ้านหนองขวางเกิดขึ้นได้พบว่าประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ความร่วมมือกันและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของราชการ เช่น พัฒนาการอำเภอ
2. การบริหารกองทุนบ้านหนองขวางมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างถูกต้องและได้ประชาชนกองทุนที่มีศักยภาพ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี
3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนบ้านหนองขวาง เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีการแสดงความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น จะมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนบ้านหนองขวาง มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มเย็บเครื่องหนัง
5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น พบว่าคนในชุมชนบ้านหนองขวาง มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของคนในหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนบางกลุ่ม ยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างแพง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน
- อาชีพของประชาชนในชุมชนยังพึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก ถ้าปีไหนฝนไม่ตกตามฤดูกาลพืชผลทางการเกษตรของคนในชุมชนก็ได้รับความเสียหาย
- อาชีพของคนในชุมชนบ้านหนองขวางยังเป็นอาชีพรับจ้าง รายได้น้อยและไม่มีความมั่นคง

การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง ผู้ทำสารนิพนธ์ได้สร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ภายในชุมชนได้แก่ กลุ่มเย็บเครื่องหนัง เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรนอกชุมชนคือให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีการเรียนก่อนการทำงานจริงที่ศูนย์ฝึกอาชีพที่สีคิ้ว และกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนที่ซื้อเครื่องจักร ให้มีการรวมกลุ่ม แล้วมีการไปเรียนที่ศูนย์ฝึกอาชีพที่สีคิ้ว มีอาจารย์จากการศูนย์ฝึกอาชีพมาให้คำแนะนำตลอดการทำงานช่วงแรก และปัจจุบันยังได้มีอาจารย์มาให้คำแนะนำที่ศูนย์เย็บเครื่องจักรประจำหมู่บ้านด้วย ซึ่งต้องมีการประสานงานกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสามัคคี เพื่อเป็นฐานให้เศรษฐกิจในชุมชนเข้มแข็งขึ้น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านหนองขวาง มีดังนี้

1. ความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ของคนในหมู่บ้าน ความผูกพันซึ่งกันและกันนี้เองทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อชุมชน อย่างแท้จริง
2. การจัดตั้งกลุ่มทำงานนับว่าเป็นรูปแบบการทำงานที่ประสบความสำเร็จ และมั่นคงมีการจัดการและบริหารกลุ่มที่ดี

3. การที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีความยุติธรรม มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาต้องฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อการบริหารกองทุนผ่านช่วงเวลาไประยะหนึ่ง เมื่อสมาชิกผู้กู้เงินก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนทั้งต้นและดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านต่อไป

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจภายในชุมชนเข้มแข็งกว่าแต่ก่อน

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน กรณีศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนบ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 11 ว่าด้วยผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพอาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ขอเสนอแนะว่าผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกหนึ่งปีถึงมีสิทธิ์ขอกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้นั้น รู้สึกว่านานเกินไปอยากให้เปลี่ยนมาเป็นหกเดือนน่าจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 38 ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละหนึ่งบาทต่อเดือน เป็นอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง อยากเสนอแนะให้ปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละห้าสิบสตางค์ต่อเดือน

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนฯ ของคณะกรรมการกรณีศึกษาบ้านชันน้ำเย็น หมู่ 4 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนฯ ของหมู่บ้านหนองขวางพบว่า อำนาจสิทธิ์ขาดจะอยู่กับประธานกองทุนมากเกินไป อยากให้กระจายอำนาจยังคณะกรรมการอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้คณะกรรมการกองทุนทุกคนศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนให้เข้าใจมากกว่าเป็นอยู่ เพราะเวลาที่สมาชิกขอคำปรึกษาจะได้ให้คำปรึกษากับสมาชิกได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คือเรื่องของเวลา อยากให้คณะกรรมการรักษาเรื่องเวลา คือให้เข้าประชุมตามกำหนดหรือตรงเวลาให้มากกว่านี้ และควรมีวาระการประชุมประจำสัปดาห์

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 เวลาการประชุมใหญ่ อยากให้คณะกรรมการทุกคนช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยทั่วถึงและสมาชิกทุกคนควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม

3. ข้อเสนอแนะ การนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เพื่อไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนรวมกลุ่มกันให้มากกว่านี้ กล่าวคือ อยากให้สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มเย็บเครื่องหนัง โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ถ้าสามารถทำอย่างนี้ได้ก็จะทำให้เรามีอำนาจต่อรองจากพ่อค้าคนกลาง เพราะเราขายในจำนวนมาก อาจจะได้ราคาสูงกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพให้มีการทำบัญชีด้วย เพราะการสัมภาษณ์พบว่าไม่มีการจัดทำบัญชีกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คืออยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพของตนเองนั้นให้นำเงินไปพัฒนาอาชีพจริง ๆ ยังพบว่าบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์ หลังจากเข้าไปศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดิเรกศึกษากองทุนบ้านหนองขวาง หมู่ 5 ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ถึงแม้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนจะต้องลดปัญหาการเป็นหนี้ในระบบให้กับประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนยังไปอาศัยกู้เงินนอกระบบอยู่ เพราะการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีข้อจำกัดกู้ยืมได้ค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ไม่เพียงพอต่อการลงทุนจึงไม่กู้เงินจากเอกชน หรือนายทุนอยู่ จึงอยากเสนอแนะว่าถ้าการบริหารไปสักระยะหนึ่ง ถ้ากองทุนมีกำไรอยากให้เพิ่มวงเงินกู้ให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 หน่วยงานของรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีกันอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐบาลต้องเสียสละอย่างจริงจัง และตั้งอยู่บนความยุติธรรมการทำงานมิได้ทำอย่างผิวเผินตามหน้าที่ แต่ต้องทำอย่างจริงจัง ให้ชุมชนรักษาความสามัคคีของชุมชนที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 หน่วยงานของรัฐควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนา ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาใหม่ที่ทันสมัยเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถยื่นหยัดอยู่ได้ โดยการดึงความรู้ความสามารถของคนในหมู่บ้านหรือชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน

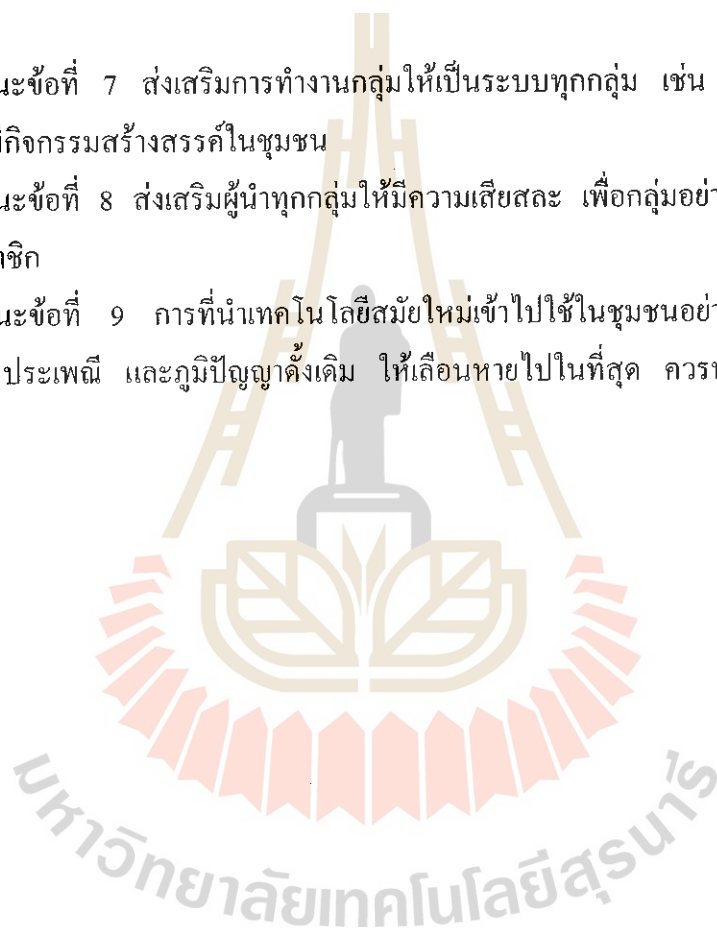
ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ส่งเสริมให้รักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้ยืนยาวสืบไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 พยายามอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด แนะนำให้นานที่สุด โดยการชี้้นำให้คนในชุมชนเห็นตัวอย่างว่า ชุมชนสามารถมีความภาคภูมิใจ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและสามารถอนุรักษ์ให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 7 ส่งเสริมการทำงานกลุ่มให้เป็นระบบทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มเย็บเครื่องหนัง ให้คนทุกวัยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 8 ส่งเสริมผู้นำทุกกลุ่มให้มีความเสียสละ เพื่อก่อตั้งอย่างแท้จริงให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 9 การที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชุมชนอย่างรวดเร็ว อาจทำลายวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิม ให้เลือนหายไปในที่สุด ควรพัฒนาด้วยความระมัดระวัง

บรรณานุกรม

เจลีเยว บุรีศักดิ์และคณะ, 2545. ชูติวารสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง. 2545. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ก้าวอย่างที่ตองพื้นผ้า. มติชน. 31 มกราคม 2545, หน้า12

คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลกรณีเทศบาลนศึกษา ตาม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นครราชสีมา. 2545. คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1-12. นครราชสีมา: งานผลิตเอกสารกลาง ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองขวาง. นครราชสีมา.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสันติยั่งยืน. 2544 . ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสันติยั่งยืน. ขอนแก่น.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐ
สภา, 2544. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://oneyear.thaigov.go.th>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อรายได้
ของครัวเรือน, 2543. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.nso.go.th>

